سرمقاله

مصائب تحدید تجارت آزاد

دکتر موسی غنی‌نژاد/ اقتصاددان

بیش از چند ماه نیست که جناب دکتر پزشکیان بر مسند ریاست‌جمهوری نشسته‌اند و همه به خوبی به خاطر دارند که ایشان در جریان مبارزات انتخاباتی و پس از آن تاکید داشتند مداخلات دولت در بازار منشأ بسیاری از مشکلات اقتصادی، از ناکارآمدی گرفته تا اتلاف منابع و فساد بوده است. از این‌رو به کرات توصیه کردند که دولت به جز دو بخش آموزش و بهداشت از مداخله در اقتصاد باید اجتناب کند و تمشیت امور را به بازار بسپارد. این رویکرد درست و مبتنی بر یافته‌های علمی جناب دکتر پزشکیان به دل فعالان اقتصادی، به‌ویژه بخش خصوصی حقیقی، نشست و با امید به گشایش‌هایی در آینده به ایشان رای دادند.

اکنون زمان عمل به وعده‌هاست. امروزه بحث‌های مربوط به واردات اتومبیل داغ شده و بحث‌ها عمدتا ناظر بر این مساله است که چه‌کسانی مجاز به واردات هستند و ارز مورد نیاز برای آن از چه منابعی باید تامین شود. گویی حضرات مسوولان ذی‌ربط سخنان جناب دکتر پزشکیان در مناظره‌های انتخاباتی را فراموش کرده‌اند که به درستی می‌فرمودند هر کس مایل به واردات اتومبیل خارجی است، باید برود ارز مورد نیازش را از بازار آزاد تهیه کند.

دعواهایی که این روزها بر سر واردات اتومبیل داغ شده در حقیقت دعوا بر سر لحاف ملانصرالدین [رانت] است. اگر دولت واردات را آزاد کند و تامین ارز آن را مطابق نظر رئیس جمهور محترم به عهده بازار آزاد بگذارد تمام دعواها مانند حباب روی آب به سرعت ناپدید می‌شود. بخش عمده مصائب اقتصاد کشور ما ناشی از تحدید تجارت آزاد است. صادرکننده‌ها یک نوع گرفتار مصیبت قیمت‌گذاری دستوری ارز هستند و وارد کنندگان از نوعی دیگر. در این میان اساسا رانت‌خواران حرفه‌ای هستند که به قیمت نابود کردن منافع عامه مردم سودهای بادآورده نجومی نصیب خود می‌کنند.

تنها راه‌حل این معضل تعطیل کردن دکان کاسبان وضع موجود است. به سخن دیگر، برطرف کردن فساد گسترده ضایع‌کننده منافع ملی ممکن نیست، مگر با یکسان‌سازی نرخ ارز و از بین بردن زمینه‌های رانت‌خواری در تجارت خارجی. البته کسانی ممکن است به درستی متذکر شوند که برخی از صادرکنندگان بزرگ عمدتا خصولتی در تولید محصولات صادراتی خود از یارانه‌های دولتی استفاده می‌کنند و بخش مهمی از سود آنها در بازارهای جهانی ریشه در این یارانه‌ها دارد. از آنجا که این یارانه‌ها از منابع ملی پرداخت می‌شود بنابراین ملت ایران در این سود صادراتی ذی‌حق است و این حق باید استیفا شود.

واضح است که راه‌حل اساسی و نهایی این مساله حذف یارانه‌ها است. اما با توجه به پیچیدگی جایگاه این نوع یارانه‌ها در نظام اقتصادی، حذف آنها زمان‌بر و مستلزم تمهیداتی است. فعلا شاید در کوتاه‌مدت بتوان با بستن مالیاتی متناسب با میزان یارانه‌ها حقوق ملی را تا حدودی جبران کرد و بساط نرخ‌های چندگانه ارزی را که این‌همه موجب رانت و فساد شده است، حداقل در بخش غیردولتی به سرعت برچید. چنین کاری یقینا موجب بهبود چشم‌گیر در تجارت خارجی و رونق صادرات بخش خصوصی حقیقی خواهد شد. تعلل در این خصوص هیچ توجیهی ندارد و مغایر با وعده‌ها و نیات خیر رئیس جمهور محترم است.

از سوی دیگر، باید تاکید کرد که مصائب تحدید تجارت آزاد منحصر به مورد ذکرشده نیست و شامل همه انواع قیمت‌گذاری‌های دستوری در نظام اقتصادی می‌شود. به‌عنوان یک مورد بسیار زیان‌بار و فسادآور دیگر باید به سیاست‌های پولی و بانکی رایج اشاره کرد. قیمت‌گذاری دستوری در نظام بانکی عملا باعث شده نرخ‌های حقیقی بهره به علت وجود و تداوم نرخ‌های تورم بالای ۳۵ درصد، منفی شود. نرخ حقیقی بهره مابه‌التفاوت نرخ بهره اسمی بانک‌ها و نرخ تورم است که اغلب به بالای ۱۰ درصد می‌رسد. معنای این سخن این است که وام‌گیرندگان به محض دریافت تسهیلات از بانک از همان ابتدا مالک سود حقیقی به میزان بیش از ۱۰ درصد وام دریافتی بدون انجام هیچ فعالیتی می‌شوند. حال پرسش این است که منشأ این سود کجاست و این سازوکار چه نتایجی در پی دارد.

از آنجا که نرخ بهره منفی شامل سپرده‌گذاری در بانک هم می‌شود، به درستی می‌توان گفت بخشی از سود بادآورده وام‌گیرندگان بانکی ریشه در زیان غیر قابل توجیه سپرده‌گذارانی دارد که حقشان در این نظام نابخردانه بانکی پایمال می‌شود؛ اما بخش دیگری از سود بادآورده مورد اشاره احتمالا با اضافه‌برداشت بانک‌ها از منابع بانک مرکزی تامین می‌شود که طبیعتا فرآیندی است بسیار زیان‌بار و نهایتا تورم‌زا. به علاوه، تسهیلات تکلیفی گسترده‌ای که از سوی سیاستگذار به بانک‌ها تحمیل می‌شود سویه دیگری از اقتصاد دستوری است که به فساد، ناکارآمدی و ناترازی بانک‌ها می‌انجامد. اینجانیز به درستی می‌توان دریافت که در تحلیل نهایی مشکل اصلی در تحدید تجارت آزاد و جایگزین کردن آن با اقتصاد دستوری است. سیاستگذاران اقتصادی باید بپذیرند که هیچ راه دیگری به جز رفتن به سوی تجارت آزاد وجود ندارد و این اتفاقا منطبق با وعده‌ها و منویات رئیس جمهور محترم است.

وزیر امور اقتصادی و دارایی:

راهبرد دولت، اصلاحات اقتصادی و توجه به معیشت دهک‌های پایین است

وزیر امور اقتصادی و دارایی با اشاره به سیاست های اصلاحی دولت چهاردهم، توجه جدی به معیشت دهک‌های پایین جامعه را از ملزومات اجرای آن عنوان کرد و گفت: حمایت‌های دولت از اقشار آسیب‌پذیر، در اولویت است.

به گزارش ایرنا به نقل از وزارت امور اقتصادی و دارایی، عبدالناصر همتی در نشست با اعضای هیأت رئیسه اتاق بازرگانی با بیان اینکه خواسته ها و موضوعات مطرح شده توسط اعضا همان خواسته و راهبرد دولت پزشکیان مبنی بر بالا بردن نقش بخش خصوصی در اقتصاد است، اظهار داشت: سازمان خصوصی سازی، در کنار واگذاری بنگاه های دولتی به بخش خصوصی باید با همراهی حوزه سیاست گذاری اقتصادی، رویه ها و راهبردهای تقویت و توانمندسازی بخش خصوصی را نیز طراحی کند.

وی تأکید کرد: زمان آن رسیده است که آرام آرام، از میزان مداخلات دولت در اقتصاد و قیمت گذاری های دستوری کاسته شده و وظایف سازمان خصوصی سازی و شورای رقابت در کشور، بازتعریف شود.

وزیر اقتصاد گفت: در مسیر درستی که پیش می رویم، باید بپذیریم که مشکلات، زیاد است از جمله ناترازی های بانکی، بودجه ای و انرژی که به شدت دولت را درگیر کرده و باعث شده نتواند روی اصلاحات راهبردی، به طور کامل تمرکز کند.

همتی تصریح کرد: البته همه این کارها همزمان در حال انجام است از جمله اصلاح سیاست های ارزی بر مبنای تکالیف قانونی است که باید در اجرای آن، پایش جدی صورت گیرد تا مشکلات قبلی، مجددا برنگردد.

وی تأکید کرد: از نگاه دولت، این موضوع بسیار مهم است که اگر قرار است اصلاحاتی انجام شود، حتما باید همراه با توجه جدی به معیشت و طبقات پایین جامعه باشد و هم اکنون دولت در صدد است، سبدهای معیشتی را در اختیار طبقات و دهک های پایین جامعه قرار بدهد.

وزیر اقتصاد افزود: این جزو ضروریات کار است، به خاطر اینکه آثار تحریم ها و کسری بودجه، اقشار ضعیف را تحت فشار قرار داده و باعث کاهش قدرت خرید آنها شده است که حتما باید تا حد ممکن جبران شود و ما در حال انجام این کار هستیم و در آینده نیز به طور قطع ادامه خواهد یافت.

همتی با اشاره به حضور رئیس کل بانک مرکزی و نیز معاونان و رؤسای سازمان های زیرمجموعه وزارت اقتصاد در جلسه با اعضای هیأت رئیسه اتاق بازرگانی، این جلسه را، خوب و دارای نتایج بسیار مثبت ارزیابی کرد و خطاب به فعالان اقتصادی و اعضای هیأت رئیسه اتاق بازرگانی تهران تأکید کرد: مطمئن باشید که دولت، حتما از فعالان بخش خصوصی و به ویژه تولیدکنندگان حمایت خواهد کرد چرا که ما نیاز به رشد اقتصادی بالا داریم و نقش بخش خصوصی در این راستا، بسیار مهم است.

رئیس سازمان هواپیمایی کشوری خبر داد:

برقراری مجدد پروازهای اروپایی از ۱۲ بهمن

رئیس سازمان هواپیمایی کشوری گفت: پروازهای اروپایی از ۱۲ بهمن ماه با پرواز پاریس- تهران مجدد برقرار می‌شود.

به گزارش ایرنا، «حسین پورفرزانه» در نشست خبری افزود: این پرواز توسط شرکت ایران ایرتور انجام می‌شود که به‌زودی بلیت فروشی آن انجام خواهد شد.

وی گفت: غیر از ایران ایرتور، پروازهای خارجی شرکت قشم ایر به دو مقصد اروپایی استارت خورده که پس از قطعی شدن اعلام خواهد شد.

به گزارش ایرنا، پیرو تحریم ناقض مقررات و معاهدات بین‌المللی هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما)، ماهان و ساها توسط شورای وزرای امور خارجه اتحادیه اروپا در روز دوشنبه (۱۴ اکتبر ۲۰۲۴)، شرکت هواپیمایی ایران ایر پروازهای مقاصد اروپایی خود را به دلیل اجتناب از تبعات ناشی از عدم صدور اجازه فرود در فرودگاه‌های کشورهای اروپایی و همچنین جلوگیری از سرگردانی مسافران در فرودگاه‌های داخل و خارج از کشور، ابطال کرد.

این مقام مسئول تصریح کرد: پروازهای تهران به پاریس حاصل یک ماه کار فشرده وزارت امور خارجه، سازمان هواپیمایی کشوری و شرکت هواپیمایی مربوطه است.

رئیس سازمان هواپیمایی کشوری اظهارداشت: در ماه‌های گذشته و اعمال تحریم‌های غیرعقلانی، غیر حرفه‌ای و ظالمانه که به هیچ عنوان مبتنی بر قوانین هوانوردی بین‌المللی نیست، پیگیر این مطالبه به حق مردم بودیم.

وی گفت: از جمله در حوزه سلامت، تامین دارو، جابه‌جایی دارو و موضوعات درمانی باید این پروازها را برقرار می‌کردیم.

پور فرزانه خاطرنشان کرد: در حال حاضر پروازی به لندن یا برعکس نداریم، اما به دنبال برقرار کردن آن هستیم. همچنین به‌زودی پروازهای کانکشن نیز آغاز خواهد شد.

وی ادامه داد: از بهمن ماه پروازهای مشهد- کراچی، گرگان- استانبول و بندرعباس مسقط آغاز خواهد شد.

این مقام مسئول همچنین از صدور مجوز پرواز شرکت عربستانی «فلای‌ناس» از مکه و مدینه به ایران خبر داد.

پور فرزانه با بیان اینکه پرواز برخی اعیرلاین‌های خارجی نیز در داخل برقرار شده است، به پروازهای شرکت «الجزیره» اشاره کرد که از شیراز به مقصد مکه برقرار شده است.

رئیس سازمان هواپیمایی کشوری خاطرنشان کرد: برای برقراری پروازها به سوریه منتظر اعلام هواپیمایی کشوری آن کشور هستیم.

با رفع ایرادات شورای نگهبان به لایحه بودجه ۱۴۰۴:

میزان تسهیلات ازدواج و فرزندآوری در سال آینده مشخص شد

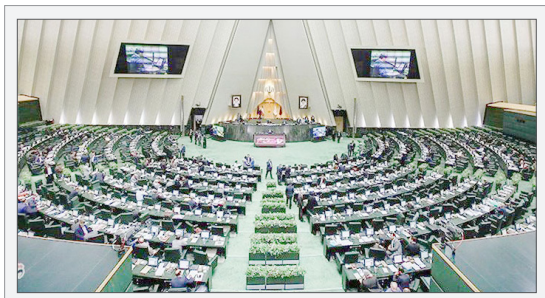

نمایندگان مجلس شورای اسلامی، بانک مرکزی را مکلف کردند که ۳۴۰ هزار میلیارد تومان برای قرض‌الحسنه ازدواج، فرزندآوری و ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن اختصاص دهد.

به گزارش ایرنا، نمایندگان مجلس در جلسه علنی بند (ث) تبصره ۱۵ لایحه بودجه ۱۴۰۴ را جهت تامین نظر شورای نگهبان اصلاح و تصویب کردند.

طبق این مصوبه، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است مطابق با قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران، قانون حمایت از حقوق معلولان، قانون جهش تولید دانش بنیان، ماده (۷۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) موضوع پرداخت تسهیلات به ستاد مردمی رسیدگی به امور دیه و کمک به زندانیان نیازمند، افزایش مهارت‌های شغلی زنان موضوع ماده (۷۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت، سه میلیون و چهارصد هزار میلیارد (۳.۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به قرض‌الحسنه ازدواج، فرزندآوری و ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن و دیگر موارد ذکرشده در قوانین فوق اختصاص دهد. اولویت با تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج، فرزندآوری و ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن است.

نمایندگان مجلس شورای اسلامی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را مکلف کردند تا پایان فروردین‌ماه ۱۴۰۴، سقف کلی تسهیلات قرض‌الحسنه، سهم هر یک از بانک‌ها در پرداخت این تسهیلات متناسب با سهم از سپرده‌های قرض‌الحسنه اعم از جاری و پس‌انداز و سهمیه هر یک از تکالیف قانونی به صورت سرجمع و شرایط مشمولین را ابلاغ نماید. مبلغ انفرادی تسهیلات قرض‌الحسنه فرزندآوری نسبت به مبالغ مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ده درصد (۱۰٪) افزایش می‌یابد و برای مصارف دیگر اعم از ازدواج، تأمین مسکن مشمولان ماده (۳ مکرر) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران، تامین مسکن افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)، سازمان بهزیستی کشور، خانواده شهدا، جانبازان و رزمندگان معسر، ستاد مردمی رسیدگی به امور دیه و کمک به زندانیان نیازمند، معادل مبالغ مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ تعیین می‌شوند. تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج و فرزندآوری، از حکم موضوع ماده (۱۰) قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مستثنی است.

بر این اساس، مسئولیت حُسن اجرای این بند بر عهده بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مؤسسات اعتباری و تمام مدیران و کارکنان ذی‌ربط می‌باشد. پس از اعتبارسنجی متقاضیان تسهیلات قرض‌الحسنه در صورت عدم تکافوی اعتبار آنها، مؤسسات اعتباری موظفند بر اساس ماده (۷) قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها از جمله با توثیق حساب یارانه یا سهام عدالت متقاضیان یا بستگان درجه اول از طبقه اول آنها یا تنها دریافت یک فقره سفته و یک نفر ضامن نسبت به پرداخت تسهیلات اقدام نمایند.

نمایندگان مقرر کردند: مبلغ پنجاه هزار میلیارد (۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از منابع صدر این تبصره با معرفی کمیته امداد امام خمینی (ره)، سازمان بهزیستی کل کشور، ستاد کل نیروهای مسلح و سازمان بسیج سازندگی جهت تامین جهیزیه کالای ایرانی و لوازم خانگی زوج‌هایی که از تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج یا فرزندآوری استفاده نکرده‌اند به نهادهای مذکور اختصاص می‌یابد. در صورتی که تا پایان آبان سال ۱۴۰۴ این جزء عملکرد نداشته باشد، منابع آن صرف پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج یا فرزندآوری می‌گردد.